UNA TROBALLA LITERÀRIA

El testament poètic de Francesc Fontanella

Localitzat un manuscrit de poemes que l'autor va recopilar al final de la seva vida

PEP VALSALOBRE
GIRONA

La història de la literatura catalana està d'enhorabona. Un manuscrit custodiat a la Biblioteca Pública Lambert Mata de Ripoll s'ha revelat com el més important d'entre els que conserven l'obra poètica i dramàtica de l'escriptor barroc Francesc Fontanella (Barcelona 1622 - Perpinyà v. 1683). Un equip internacional de filòlegs –que prepara l'edició crítica de la seva poesia– ha arribat a la conclusió que el manuscrit ripollès és l'única còpia que conservem d'una ofrena poètica preparada per l'autor per a una dama a qui estimava. El podem considerar com una mena de testament poètic –el va recopilar al final de la seva vida, quan era frare dominic a Perpinyà–, en el qual va incloure tota la seva obra poètica. Arribar a aquesta conclusió no ha estat fàcil, ja que l'obra de Fontanella es va difondre extensament per via manuscrita: avui dia encara conservem trenta-un manuscrits en biblioteques catalanes, a Madrid i fins i tot a Boston.

Un clàssic modern

Francesc Fontanella era fill del famós jurista olotí Joan Pere Fontanella. Joan Pere Fontanella, advocat del consell municipal de Girona i d'Olot (entre d'altres), era conseller en cap de Barcelona en el procés inicial de la revolta contra la monarquia hispànica de Felip IV el 1640-1641. Dos fills –el més gran, Josep, i el més petit, Francesc– es van significar en la política i la milícia durant aquells temps convulsos de la Guerra dels Segadors a favor de la protecció francesa enfront de la monarquia espanyola. Francesc Fontanella va ser poeta, autor dramàtic i prosista, i ha deixat un conjunt de prop de 20.000 versos distribuïts en unes 330 composicions, a més de dues excel·lents obres de teatre i altres textos. D'altra banda, la qualitat poètica, l'amplitud de temes i gèneres, la varietat mètrica i l'ambició retòrica de la seva obra no són comparables a les de cap altre autor en la literatura catalana de la seva època. De fet, avui es considera Fontanella el poeta i dramaturg més destacat –juntament amb Vicent Garcia, Rector de Vallfogona–, no solament del Barroc català sinó fins i tot de tota l'edat moderna en el domini lingüístic català.

Una vida de pel·lícula

En paral·lel a la faceta literària, la seva biografia mateixa és fascinant: poeta joveníssim –va publicar poesia ja als 16 anys–, intel·lectual brillant, doctor en drets als 19 anys, activista literari i líder del moviment poètic i dramàtic culte més modern de la Barcelona de l'època, es va casar dues vegades i les dues dones van morir al cap de poc, va tenir amors diversos i almenys una filla natural. Va combatre contra els exèrcits de Felip IV, va formar part de l'ambaixada catalana a la Conferència de Pau de Münster –prolegomen de la Pau de Westfàlia–, es va refugiar al Rosselló en acabar el setge de Barcelona del 1652 i allà, després de la mort de la seva segona dona, va entrar a l'orde dels dominics fins a arribar a ser prior del convent de Sant Domènec de Perpinyà, a més d'esdevenir teòleg, predicador, professor a la universitat i candidat al bisbat d'Elna-Perpinyà.

01. Estàtua del jurista olotí Joan Pere Fontanella, pare de l'escriptor Francesc Fontanella. 02 i 03. Imatges del manuscrit localitzat a Ripoll. ACGAX. SERVEI D'IMATGES AJUNTAMENT D'OLOT / AUTOR: LLORENÇ PANELLA

La recuperació d'un clàssic

Els últims deu anys un equip d'investigadors, vinculat a l'Institut de Llengua i Cultura Catalanes de la Universitat de Girona, ha dedicat bona part dels seus esforços a estudiar i difondre l'obra fontanellana. Actualment, el mateix grup, amb la col·laboració d'estudiosos de diverses universitats catalanes, valencianes, nord-americanes, canadenques, franceses i italianes –tots ells experts en la figura de Fontanella–, desenvolupa un projecte de recerca amb l'objectiu de dur a terme l'edició crítica de la poesia completa de Fontanella.